

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXIII (17)
No. (štev.) 38

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
17. septembra 1964

Čas nam nalaga zvestobo in značajnost

Iz govora g. B. Finka, predsednika
Zedinjene Slovenije na slov. taboru
v Slomškovem domu 13. 9. 1964

„O rodni dom, o hiše očetove streha ti!“ tako zveni v teh tednih in dneh stotini naših mladih fantov in deklet, ki so z zavzetostjo in umetnostjo izpovedali zvestobo ožjemu in širšemu domu rodū, kateremu pripadajo po krvi in usodi. Spominu na slovenski dom je tudi posvečen tabor Slomškovega slovenskega doma.

To posvetilo ni samo besedno geslo ali spominski znak prireditve, ampak ima v sebi globoko pomembnost, ki jo nosi ideja doma, za nas slovenskega doma.

S slovenskim domom si najprej predstavimo slovensko kmečko hišo, z njenimi arhitekturnimi posebnostmi, tehnično značilnostjo, opremo in okrasjem, ki pokaže značaj in okus slovenskega človeka v elementarni življenjski podobi.

Turistom in narodopisecem je slovenska kmečka hiša lahko predmet zanimanja in preučevanja, nam in našim otrokom pa je nekaj k sreči priraslega, ker čutimo, kako diha v njej družinsko ognjišče, kako je posoda življenja, ustreza lupina intimnega gibanja narodne duševnosti, zdravo gojišče človeških vrlin in kreposti. Tako nam dom ni samo stavba in njene pritlikare, ampak nam to postane še bolj družina z vsem načinom življenja, navadami, značajem, miselnostjo in obredjem. Misel na kmečki dom zbujajo občutek miru, varnosti, poštenosti, duhovnosti. Zgodbe o nelepah pojavih človeške narave občutimo kot izjemnost, zlo je tam res zlo, vse je pristno in se ne zavija v plašč hinavstva. Vrednote so postavljene na svoje mesto; včasih se nekatere silijo prevzeti v ospredje, a se to kmalu maščuje. Nikdar se ne povečuje laž, hinavščina in krivica. To nam je naš kmečki dom, slika lepote in notranjega miru.

Če nam je kmečka hiša z vsemi značilnostmi podoba in simbol slovenskega doma, pa imamo pravico in razloge, da se spominjamo in hvalimo tudi dom slovenske delavske ali meščanske družine. Skromna predmestna hišica ali stanovanje v velikem bloku je prav tako življenjsko področje družine, ki morda ne uživa toliko slikovite romantike, kot jo nudi kmečka hiša, pa zato nima nič manjši duhovni pomen. Tudi naši delavski in meščanski domovi so objemali družine — celice življenja, tudi v njih so se oblikovale osebnosti za življenje v svetu in v večnosti. Tudi v njih je dihala intimnost, stene in predmete je tudi v njih oživljala dobrotna skrb in radost ob skupni usodi. Zato je tudi po njih veliko spominov, ki nam oblikujejo duševnost, saj so to vtisi, ki so nam jih dali neštivilni vsakdanji doživljaji, ob katerih smo rastle, in postali to, kar smo, vsak s svojo posebnostjo, a vsi s skupnimi pojavi krvi in miselnosti.

Ob misli na dom svoje mladosti se nam dvigne pogled nad sleme domače hiše, objame bližnjo srenjo ali mesto in obhodi vso zemljo, na kateri živi naš rod. Dom se nam razširi, družina pomnoži, pred seboj gledamo domovino. Vse nam je domače, vse je naše, gozdovi in travniki, ceste in železnice, tovarne in delavnice, cerkve in šole; ljudje govorijo naš jezik, mislijo in čutijo po naše. Zato govorimo, da bo domā zdaj jesen in mislimo na vso Slovenijo, zato pojemo našemu dragemu domu in rodu.

Če je dom varna streha, toplo ognjišče in izraz osebnosti, pa je za nas spomin manj bolečina. Pred toliko časom smo šli v svet kot brezdomci. Domove so nam zaplenili in obložili so nas z očitki izdajstva. Dvakrat so nas izgnali: vzeli so nam dom in nam krivično nalozili greh nad njim. A spominov in globoke zavesti nam niso mogli vzeti. Zato se nismo vdali: izpodrezane korenine nas še bole, pognali smo novih, ki iščejo opore in hrane, a ni domače zemlje, ki bi nam dajala sokov za novo rast. Ob tujem se bogatimo, po naše moremo živeti samo iz energij, ki jih nosimo v sebi. To je velika žrtev in veličina: hranimo se od krvi, ki nam teče iz lastnih ran. Zato se nismo izgubili. V tujini neprestano gradimo dom, da vzdržimo pri svojem. Gojimo jezik in slov-

3. zasedanje II. vatikanskega koncila

V ponedeljek, 14. t. m., se je v Vatikanu začelo tretje zasedanje II. vatikanskega koncila.

Papež Pavel VI. je začel koncil z mašo, ki jo je daroval skupno s 24 prelati iz 19 držav v baziliki sv. Petra na posebej za to priliko pripravljenem oltarju. Od 24 škofov, ki so s papežem skupno darovali sveto daritev, je bilo 10 Evropejcev, 6 z ameriškega kontinenta, 5 Afrikancev in en Avstralijanec.

V prvi prsti pred oltarjem so sedeli protestanti in drugi nekatolici, ki predstavljajo 22 cerkva in krščanskih skupnosti. Vse je povabilo na koncil Tajništvo za širjenje kršč. edinosti.

Po maši je Pavel VI. s papeškega prestola prebral 4000 besed dolg otvoritveni govor v latinščini. Med drugim je izvajal, da bo koncil na tem zasedanju razpravljal in skušal podati dokončne izjave o univerzalnosti Cerkev, o pastoralnih dolžnostih škofov, o božjem razodetju in o laičnem apostolatu. Cerkev se mora modernizirati, da se bo čim bolj povezala z modernim svetom in da bo tudi čim bolj sodelovala ne samo v reševanju duš, temveč tudi v doseganju blagostanja in miru na svetu. Koncil bo na sedanjem zasedanju razpravljal tudi o problemih antisemitizma, zakonih med verniki različnih ver, o kontroli rojtev in o pokojninski starosti škofov.

Pavel VI. je v govoru med drugim zlasti poudarjal: Pod znamenjem sv. Križa, kateremu na čast smo danes brali sv. mašo, se začne tretje zasedanje II. vatikanskega koncila. Cerkev je tu. Mi smo Cerkev. Smo, ker smo udje skrivnostnega Telesa Kristusove-

ga. Bog nam je podaril neprecenljiv dar, da smo krščeni, da verujemo, da smo združeni v ljubezni v Bogu. Na koncilu se slavi enotnost, katolištvo, iz katerega Cerkev črpa svoj čudovit obstoj, svojo čudovito moč ustvarjati ljudi brate med seboj, da zbira v svojem naročju najrazličnejše civilizacije, najrazličnejše narodne, socialne in kulturne težnje, upoštevajoč vse v njihovi originalni raznolikosti. Cerkev in ta koncil vodi sv. Duh. Naša naloga je, da čim bolj spoznamo mišljenje Jezusa Kristusa. Cerkev mora sama iz sebe ugotoviti, kar je Kristus mislil o njej in kar hoče od nje. Cerkev se mora sama definirati, mora ugotoviti v svoji vesti doktrino, katero ji narekuje sv. Duh, kakor je obljubil Gospod.

Sedanjega zasedanja koncila se bodo udeležile tudi nekatere redovnice in druge žene, kar se dogaja prvič v zgodovini koncilov. Pristostvovale bodo samo nekaterim debatam, ne bodo imele pa pravice posegati v razprave.

Prvič se udeležuje koncila kot opazovalec carigradski patriarh, ki je v Vatikan poslal svojega delegata. Pravoslavnega moskovskega patriarha zastopa laik Liverij Voronov, član teološke akademije v Leningradu.

Vsa Zahodna Evropa je na televiziji gledala otvoritev koncila. Rimski dnevnik Il Popolo je ob tej priliki zapisal: „Tudi če bi hoteli ignorirati versko vrednost dogodka in skrivnostno pristotnost sv. Duha, brez dvoma samo katoliška Cerkev lahko, skliče zborovanje tako široko reprezentativno, kakor je koncil.“

Napetost med Indonezijo in Malajzijo

Napetost med Indonezijo in Malajzijo se je zopet povečala, ko je indonezijski predsednik Sukarno poslal na Malajzijo skupino svojih padalcev, ki so se izkrcali severno od Singapurja. Malajzijska vojska je nekaj padalcev ujela, drugi pa so se razbežali po no-

tranjosti polotoka in se združili s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

trajno pripravljali, da se združijo s skupinami, ki so se po morju priklatile iz Indonezije v Malajzijo v minulih tednih. Sukarno se je, kakor kaže, odločil, izvesti gverilsko organizacijo v Malajziji ter z gverilo končno uničiti to državo. Komunistični agenti so istočasno s-

padalskim izkrcanjem uprizorili v Singapurju spopade med malajskim prebivalstvom in Kitajci, ki žive v tem pristaniškem mestu ter je bilo v izgre- dih ubitih več ljudi. Vlada je bila prisiljena oklicati obsedno stanje.

Malajski predsednik Rahman je objavil, da je dobil zagotovilo od Anglije, Avstralije in Nove Zelandije, da lahko računa na njihovo pomoč, če Sukarno ne bo prenehal z gverilskimi napadi na

I Z T E D N A V T E D I N

Čilski izvoljeni predsednik kršč. demokrat dr. Eduardo Frei je na izzivnje kubanskega bradača Castrā, da naj sedaj pokaže, če more tekrovati „s socialnim napredkom“, ki da ga je dosegla kubanska komunistična revolucija, izjavil, da bo Castrovo poziv sprejel toda pod pogoji, ki morajo biti za oba enaki. Se pravi: Castro naj na Kubi najprej izvede tako svobodne volitve, kakršne so bile v Čilu, pri katerih je bil Frei izvoljen za predsednika. Po takih dem. volitvah na Kubi pa sprejme Frei vsako tekrovanje z diktatorjem Castrōm.

Med govornom Roberta Kennedyja, brata umorjenega ameriškega predsednika Johna Kennedyja, ki se pri novembrskih volitvah poteguje za senatorsko zastopstvo države New York, je v istimenskem mestu prejšnjo soboto eksplodirala petarda. Robert Kennedy se za eksplozijo petarde ni zmenil ter je govoril naprej.

General De Gaulle bo 21. septembra s prihodom v Venezuelo začel s svojimi obiski raznih južnoameriških držav, katere bo zaključil dne 16. oktobra v Riu

de Janeiro. Na obisku bo 26 dni in bo prepotoval 21.000 km. Razen Venezuele bo obiskal Kolumbijo, Ekvador, Peru, Bolivijo, Čile, Argentino, Uruguay in Brazil. V Argentino bo prišel 3. oktobra ter bo na obisku v njej do 6. oktobra.

V Angliji so objavili, da bodo splošne državnozbornske volitve dne 15. oktobra t. l. Laboristi so že objavili svoj volilni program za „novo Veliko Britanijo“. V zunanji politiki zahtevajo integracijo atomskega orožja in utrditev Organizacije združenih narodov, v notranji pa med drugim podržavljenje jekla in organizirano načrtovanje narodnega gospodarstva. Konservativci so začeli z volilno kampanjo z velikim nedeljskim shodom v Londonu, na katerem je govoril predsednik vlade Douglas Home.

Grčija je kljub zaskrbljenosti in težavam, ki jih povzročata trmasti in nepomirljivi ciprski predsednik pravoslavni škof Makarios, vsa v veseljem in slavnostnem razpoloženju. Kajti jutri se bo v Atenah poročil mladi brški kralj Konstantin z dansko princeso Anō Marijo.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Argentina želi živeti in svobodni in demokraciji

Deveta obletnica osvobodilne revolucije, ki so jo dne 16. septembra 1955 leta začele oborožene sile s široko podporo naroda pod vodstvom armadnega generala Eduarda Lonardija, in ki je bila v naslednjih dneh uspešno zaključena z imenovanjem revolucionarne vlade in povrnitvijo republiki demokratske oblike vladavine, je dalo tako vladji, kakor tudi številnim rodoljubnim ustanovam priložnost, da znova poudarijo, da Argentina želi živeti v miru, svobodni in demokraciji ter da je za njihovo obrambo pripravljena doprinesiti vse žrtve, če bi bilo to kdaj potrebno. Z ozirom na napoved justicialističnega vodstva, da se namerava bivši predsednik Perón še to leto vrniti v Argentino, imajo izjave tako vladnih osebnosti, kakor predstavnikov državljskih rodoljubnih ustanov ob proslavljanju devete obletnice osvobodilne revolucije še poseben pomen.

V prejšnji številki smo poročali o odredbi, ki jo je izdal drž. tajnik za vojsko glede proslavljanja 9. obletnice osvobodilne revolucije po vseh vojaških garnizijah. Povedali smo, da bo imela vojska glavno proslavo v mestu Córdoba, kjer se je začela osvobodilna revolucija. Tamošnje proslave se je drž. tajnik za vojsko gen. Avalos osebno udeležil in je na njej tudi govoril v imenu argentinske vojske. Na to slavnost so poslale svoja zastopstva tudi vojna mornarica in vojno letalstvo.

Za drž. tajnikom za vojsko sta tudi drž. tajnik za mornarico viceadmiral Pita ter drž. tajnik za letalstvo brigadir Romanelli izdala odredbo za spominske proslave ob deveti obletnici osvobodilne revolucije.

Drž. tajnik za mornarico proslavo obletnice osvob. revolucije utemeljuje z ugotovitvijo, da je osv. revolucija dne 16. sept. 1955 „razbila verige despotizma, ki je potepal osnovne pravice, ki dajejo človeku vse dostojanstvo. Omogočila je, da je na obzorju domovine znova posijalo sonce svobode. Viceadmiral Pita naglašja, da je ta dogodek „za vse čase vključen med najslavnejša dogajanja v državi ter je izpričal solidarno voljo državljanov in oboroženih sil, da hočejo živeti v svobodni. Obnovil je tudi proslavljanje naših junakov in potrdil našo krščansko vero. Narodi, ki se zavedajo svojega poslanstva, ne smejo pozabljati na take dogodke. Edinstvo Argentinev, ki ga vsi želimo, nas sili k odpuščanju, nam pa tudi na-

roča, da ne smemo pozabiti prestopnega gorja, da se znova ne bi ponovilo, da bi republika zopet morala dati hipoteko na pravico svojega ljudstva do svobode. Zato vojna mornarica vzdržuje nespremenljive iste ideale, ki jih narekuje nepreklicljiva obramba demokratskih ustanov, ki so nam jih priborili naši junaki predniki. Zato se vojna mornarica s spoštovanjem spominja tistih, ki so z žrtvovanjem svojih življenj omogočili osvoboditev države“. Glavna spominska slavnost vojne mornarice je bila v Mornarški tehnični šoli z govorom drž. tajnika za mornarico viceadmirala Pite.

Drž. tajnik za vojno letalstvo brigadir Romanelli v svoji odredbi o proslavi vojnega letalstva 9. obletnice osvobodilne revolucije navaja, da je osvobodilna revolucija „resničen mejnik v razvoju naše zgodovine“, ki je republiki omogočil, da se je „povrnila na pot, ki so jo začrtali naši predniki“. Dalje ugotavlja, da je po tej poti republika „znova zadobila osnovne ustanove vladnega sistema, ki ga določa ustava“. Osv. revolucija je državljanom „znova dala naravne in ustavne pravice“. Zato zatrjuje in poziva, „da ne smemo dovoliti okolišnic, ki bi nas znova pahnila v tisto nečastno dobo, ki je bila v sramoto naših najčistejših narodnih tradicij“. Drž. tajnik za vojno letalstvo se je osebno udeležil spominske proslave v šoli za letalske podčastnike v Córdoba in je na proslavi tudi govoril.

Spominske proslave devete obletnice osvobodilne revolucije so se začele že prejšnjo nedeljo, dne 13. sept., pred grobnico šefa osvobodilne revolucije generala Eduarda Lonardija na buenosaireskem pokopališču Recoleta. Pripravili so jo osebni prijatelji pok. gen. Lonardija. Navzoča je bila cela vrsta najbližnjih generalov in višjih častnikov. Na grobnici je vdova pok. gen. Lonardija odkrila bronasto spominsko ploščo v obliki znamenja Kristus zmaguje. V taki obliki so namreč letela letala septembra 1955 iz Córdoba v Bs. Aires, ko so v argent. prestolnici pripeljala zmagovitega šefa osv. revolucije in njenega prvega predsednika gen. Lonardija. Ob tej priložnosti je osebni Lonardijev prijatelj gen. Señorans izrekel tele besede: „Pod varstvom znamenja Kristus zmaguje, ki je bil Lonardijev simbol in oklep, prosimo za pomoč Boga, našega Gospoda. Z globoko vero v domovino in nezlomljivim zupanjem v naše oborožene sile, pa naj (Nadaljevanje na 2. strani)

Druga grafična razstava

Kmalu po ustanovitvi SKA je njen umetniški odsek priredil prvo slovensko izseljensko razstavo, takrat še v salonu restavracije Dekleva. Razstavljalo je takrat pet umetnikov: Gorše, Aleksa Ivančeva, Kramolc in Bara Remec, pa še risbe pokojnega Koritnika so bile pokazane. Presenečenje za Slovence je bila takrat gospa Ivančeva, ki je prej še nismo dosti poznali, dočim so bili ostali umetniki znani širši slovenski publiki vsaj po reprodukcijah v zbornikih Svobodne Slovenije. Takrat je padel predlog, naj bi priredili v Buenos Airesu vsako leto takšno razstavo; predlog je padel in propadel in je trajalo deset let, da bomo prišli do druge takšne razstave. Tokrat bo izpadel pokojni Koritnik, ki je imel že posmrtno kolektivno razstavo, izpadla bo gospa Ivančeva, ki ji stalne selitve s kontinenta na kontinent onemogočajo udeležbo; ponovno se bodo afirmirali Gorše, Kramolc, Bara Remec in Volovšek in bo še sedem novih; kipar Ahčin, ki se takrat, pred desetimi leti še ni približal bavi z grafikom, gospa Marijancina Savinšek, ki se je naselila v Parizu, in pet mlajših, ki so se zbrali okrog dveh najpomembnejših, Goršeta in Bara Remeca: Vodlan in Zupančič ter Bukovec, Makek in Papež.

Tako že iz golega naštevavanja spoznamo, da se krog slovenskih upodabljaljivih umetnikov v izseljenstvu veča. Pa ne samo to; tudi vsi že pri prvi razstavi uveljavljeni so ostali svojemu umetniškemu zvanju zvesti. Zvanje je nekaj manj kot poklic; umetnika ne preživlja vedno, kot ga je doma poklic, dasi bi bilo idealno, če bi vsi umetniki mogli biti poklicni mojstri. Včasih je bilo tako, da so slovenski umetniki morali iti na tuje, če so hoteli živeti v svojem poklicu, tako že ok. l. 1800 brata Janša in Franc Kavčič, pozneje brata Šubica in do konca prve svetovne vojske arhitekt Plečnik. Danes je to drugače: tujina je tako preplavljena s svojimi domačimi umetniki, dostikrat dvomljive vrednosti, da se tudi kvalitetni Slovence med njimi težko uveljavijo.

Slovenski protikomunistični izseljenec smo šli v svet obenem z že dozorelimi umetniki (Gorše, Kregar, Remec) in s takšnimi, ki so bili še v mladostni rasti (Ahčin, Koritnik, Kramolc, Volovšek). Kmalu za nami so se iztrgale iz nesvobodnega umetniškega življenja v domovini gospe Ivančeva in Savinškova. Kar je pa posebno veličastno je bila požrtvovalnost gospe Remecve, ki je zbrala mlade slovenske talente in jim v družbi Ahčina in Volovške nudila vse, da so se razvili v danes že priznane umetnike. Na južnem štajerskem sta se odločila dva fanta, Vodlan in Zupančič, da gresta v svet študirat umetnost in ju je slednji prevzel pod svoje okrilje mojster Gorše in se z njima že uveljavil v Clevelandu, New Yorku in Kanadi. Geste gg. Remecve in Goršeta so tako pomembne in za slovensko izseljenstvo častne, da jih je komaj mogoče dovolj pravično vrednotiti. In tako bomo občudovali na drugi

Ob 35-letnici hrvatsko-srbskega sporazuma

Dne 26. avgusta l. 1939 je bil na Bledu sklenjen srbsko-hrvatski sporazum. V imenu vlade ga je podpisal tedanji predsednik Dragiša Cvetković, v imenu Hrvatov pa predsednik Hrvatske kmetijske stranke dr. Vladko Maček.

Ob nedavni smrti predsednika HSS dr. Vladka Mačka je g. Dragiša Cvetković objavil svoje spomine nanj v pariški politični reviji Savremenik. V spominskem članku „Ob smrti dr. Mačka“ med drugim objavlja tudi njegovo pismo iz leta 1961, omenja nekatere važne dogodke iz predvojnega političnega življenja in medvojne jugoslovanske vlade ter svoje razgovore z dr. Mačkom pri sestavljanju srbsko-hrvatskega sporazuma.

Zaradi pomembnosti in zanimivosti objavljamo članek v prevodu v celoti. Glasi se takole:

20. junij 1928 je napovedal važne dogodke. Vzdušje je bilo polno električne napetosti, v kateri je na eni strani prevladoval Svetozar Pribičević, na drugi strani pa nekateri opozicijski poslanci.

Zaradi boljšega razumevanja teh dogodkov se bomo povrnili malo nazaj, na tisti dan, ko je poslanski klub Hrvatske kmetijske stranke sklenil, da bo poskušal doseči sporazum med radikali in HSS, katere predsednik je bil Stjepan Radić.

Radikalni poslanski klub je sklenil, da se njegovi poslanci sestanejo s poslanci hrvatskega kluba. Z naše strani so bili določeni: Radko Parežanin, dr. Jevremović, ki je pred nekaj leti umrl v Ameriki, in jaz. S hrvatske strani so pa bili določeni: dr. Juraj Krnjević, dr. Ivan Pernar, medtem, ko je Djuro Barsariček, zadet od Punišinih strel, nedolžen umrl.

Ko smo se tega junijskega dne sestali v lokalu „Sablja Dimiskija“ in pozno v noč pretresali vsa vprašanja v zvezi s sporazumom in glede sestave nove skupne vlade, smo ob razhodu odšli v nočni lokal, v katerem je bil s svojo družbo narodni poslanec Večeslav Vilder. On je gotovo povedal Svetozarju Pribičeviću, koga je vse videl.

Svetozar Pribičević je slutil, da se dela na sporazumu med radikali in Hrvatimi, zato je naslednji dan na seji Koalicije (Kmetijsko-delavska koalicija, op. grafični razstavi od prve več kot podvojeno število slovenskih umetnikov. Že to nas mora navdajati s ponosom.

Je pa še drug moment, na katerega lahko zremo z velikim zadoščanjem. Poleg naših glasbenih umetnikov (ga. Franja Golobova, D. M. Šijanec) so bili prav slikarji, kiparji in arhitekti tisti, ki so uveljavili slovensko ime v svetu. Bara Remec in Ahčin sta vzbudila pozornost argentinske kritike in publicistike, Gorše severnoameriške, Kramolc kanadske, gospe Savinškova in Ivančeva pa pariške, ki je sicer do tujcev dovolj skopa. Njihovo delo torej ni važno samo za Slovence, ampak je upoštevano tudi v širnem svetu.

Ko prepuščamo oceno kvalitete posameznih umetnikov drugim rokam in rubrikam, pozdravljamo drugo grafično razstavo z izrazi hvaležnosti do razstavjalcev za njihovo opravljeno narodno delo.

ur.) srdito napadel Štefana Radića, strl njegovo odpornost in tako do sporazuma ni prišlo. Radić bi bil moral ob krstu kraljeviča Tomislava s kraljem Aleksandrom zaključiti začete razgovore in mu sporočiti vse, kar je bilo važno.

Kot je iz vsega tega razvidno, je bil Svetozar Pribičević glavni krivec, da do sporazuma tedaj ni prišlo.

Ko je tistega usodnega dne Puniša Radić zahteval opravičilo obtožb opozicijskih poslancev, ni imel namena ubiti niti Pavla Radića, niti Štefana Radića. Meril je na Svetozarja Pribičevića, ki se je pa v tem trenutku, ko je Puniša Radić nameril nanj revolver, skrnil pod klop. Tako so se stvari odigrale po pripovedovanju očevidcev. Jaz tiste dni namreč nisem bil v Beogradu, ampak v Bosni kot predsednik gozdarске anketne komisije, ki je bila določena na zahtevo radikalnega in hrvatskega poslanskega kluba. Razen mene sta bila še člana te anketne komisije dr. Juraj Šutej in dr. Miloš Tupanjanin. Dr. Miloš Tupanjanin živi v emigraciji, dr. Juraj Šutej je pa v domovini.

Dr. Juraj Krnjević, ki je bil tedaj za sporazum radikalov in Hrvatov, je pozneje spremenil svoje stališče.

Poglejmo, kaj o vsem tem misli dr. Maček. V pismu, ki mi ga je poslal iz Amerike v Pariz 31. maja 1961, piše:

„Dragi moj Dragiša! Hvala Ti za pismo z dne 26. t. m. Krnjevića nikar preostro ne sodi. Njegova tragika je v tem, da je moral dve leti sodelovati v vladi z ljudmi kot so S. Jovanović, M. Trifunović in M. Grol. Razen tega išče pristašev bolj po kvantiteti, kakor po kvaliteti. Ni pa imel tako velike izkušnje, kakršno sem dobil jaz leta 1941, ko tudi jaz nisem gledal mnogo na kvaliteto bližnjih sodelavcev. V ostalem pa, kadar govorim z njim in camera veritatis boš dobil čisto drugačno mnenje. Ne vem, če bo tudi on (dr. Krnjević — op. ur.) doživel priložnost, da bo v praksi reševal hrvatsko-srbski problem. Če jo bo doživel, sem prepričan, da se bo tudi on, tako, kakor sem delal jaz, držal načela Štefana Radića, ki je tudi v najhujši borbi vedno smatral, da je pošten sporazum med Hrvatimi in Srbi edina rešitev enih, kakor drugih. Srbi da bo mnogo odvisno od tega, kakšne partnerje bo imel za razgovore na srbski strani. Jaz seveda tega časa ne bom več doživel. Ko to resnico povem ljudem, ki me imajo radi, me smatrajo za črnogleda...“

Danes, komaj 20 dni po Mačkovi smrti, dr. Krnjević ob komentiranju Bakaričevega govora v Zagrebu meni, da tudi med hrvatskimi komunisti v domovini ne želijo skupnosti s Srbi. Takšni pogledi so ga odvedli v drugo skrajnost, celo do Artukovića, kateremu je hotel nuditi svojo pomoč... Vsekakor to ni v skladu z Mačkovimi pogledi na skupnost Srbov in Hrvatov. Maček v pismu pravi, da ne bo dočakal pravičnega sporazuma. Ne bom ga doživel tudi jaz, čeprav sem nekoliko mlajši od Mačka. Ne verjamem pa, če ga bo doživel tudi dr. Krnjević. Če bo to doživel mlajši rod, je težko predvidevati.

Postavlja se vprašanje zakaj je dr. Krnjević spremenil svoje stališče o sporazumu, ko je kr. vlada v svoji izjavi

in Jeruzalemu dobesedno poudarila: „Jeruzalem, 4. maja 1941. V sporazumu z dne 26. avgusta 1939 se ni nič spremenilo, ampak so za njegovo izvedbo sprejete tudi potrebne nove odredbe. Vstop dr. Mačka in njegovih sodelavcev v vlado, je predstavljal najboljše zagotovilo, da je sporazum eden od temeljev državne politike.“ (Službene novice, 4. maja 1941.)

Dr. Krnjević ima samo do gotove meje opravičilo za svoje zadržanje v vladi S. Jovanovića. Ko so v vladi v Londonu, kateri je predsedoval S. Jovanović, razpravljali o deklaraciji vlade, je dr. Krnjević vztrajal, da se mora vanjo vnesti tudi klavzula o sporazumu, ki jo je vlada dala v Jeruzalemu. Milan Grol in Miša Trifunović sta se odločno uprta tej zahtevi. Dejala sta: „Mi ne moremo vnesti v deklaracijo tistega Dragišinega sporazuma, ki je bil napravljen proti koristim srbskega naroda.“

„Ko mi ne morete zagotoviti tega, kar ste že izjavili v Jeruzalemu, kako naj potem verjamem, da ne boste jutri, ko se bomo vrnili v domovino, zanikali tega sporazuma.“

Še nekaj moram dodati v zvezi z Mačkovim pismom. Dr. Maček je vstopil v Simovićevu vlado 4. aprila 1941. Ko je prišel tega dne k meni na obisk v spremstvu dr. Šuteja, mi je dejal:

„Ti veš, da je prevrat z dne 27. marca delo srbskih častnikov. Nisem hotel, da bi se ustvarilo mnenje, da se Hrvti prepuščajo lastni usodi. Zato sem prišel v teh tragičnih dneh, da skupno delim usodo z brati Srbi. Razen tega so mi vsi obljubili, da bodo sprejeli sporazum. To je vse, kar sem zahteval od Srbov.“

Toda dr. Vladko Maček je namesto, da bi iz Uzič šel z vlado v emigracijo, odšel raje v Zagreb z namenom, da zavaruje hrvatski in srbski narod, za svojega namestnika je pa določil dr. Krnjevića, ki je dobil položaj podpredsednika vlade.

Dr. Mačku se ni posrečilo, da bi bil rešil tako Srbe, kakor Hrvatve, dr. Krnjević pa kot boječ človek ni bil pripravljen za politične razgovore.

Na koncu pa še nekaj o razgovorih, ki sem jih moral imeti po sklepu namestništva in vlade v Zagrebu. Z dr. Mačkom sem se sestal v banskih dvorih. Na moje vprašanje, če želi skupnost s Srbi, mi je nedvoumno odgovoril: „Naše mesto je v skupnosti, ali pa naravnost v Jadransko morje.“

Kakor hitro sva prišla do obojestranskega zaupanja, je bil dr. Maček iskren in pravičen. V času razgovorov, ki so bili aprila meseca 1939 v Zagrebu, je dostikrat prišlo do tega, da ni bilo sporazuma. Maček je vedno posegel vmes z besedami: „Pustite to meni in Dragiši. Midva bova kmalu našla rešitev.“

Tako je vedno tudi bilo. Ko sva se sporazumela, je bila sestavljena vlada dne 26. avgusta 1939, ukaz o njenem imenovanju je bil objavljen na Bledu.

Že naslednjega dne so se nad Evropo zgrnili temni oblaki. Nemčija se je pripravljala na objavo vojne zaveznikom. Mi smo pred tem že bili pripravili novi zakon o volitvah s tajnim gla-

ARGENTINA

(Nadaljevanje s 1. strani)

pride karkoli nad domovino, izkazuje mo to čast generalu Lonardiju in klidem njegov varuški duh, da bi znova dosegli mir med Argentinci, toda nikdar in nikoli za nečastno ceno kake vrnitve, ker je popolno zanikanje argentinskega sožitja, miru in edinstva.“

V torek, 15. t. m., je bila znova zbrana pred Lonardijevim mavzolejem velika množica. Na spominsko slavnost jih je povabila Revolucionarna demokratska fronta. Pridružila se ji je pa tudi Ljudska komisija za potrditev osvobodilne revolucije. Govorila sta Basilio López Masada in general José Octavio Cornejo Saravia.

Glavne slavnosti so bile napovedane za sredo, za dan 9. obletnice osvobodilne revolucije. Za enajsto uro dop. je bila napovedana slavnost pred grobnico Lonardija na Recoletti s spominskim govorom ministra za narodno obrambo dr. Leopolda Suarezja. Ističasno so bile napovedane spominske slavnosti v topniški šoli gen. Lonardija v Córdoba z govorom drž. tajnika za vojno letalstvo brigadirja Romanellija, v Bs. Airesu v Mornariški teh. šoli z govorom drž. tajnika za mornarico viceadmirala Pitea. Ob isti uri so bile poleg spominskih proslav v vseh vojaških, mornariških in letalskih edinicah tudi številne zadržnice za padle v osvobodilni revoluciji.

V Buenos Airesu je bila za sedmo uro zvečer napovedana mogočna spominska slavnost na Trgu svobode z narodno himno, sv. mašo msgr. Miguela Andrea za padle v osvobodilni revoluciji, s petjem Koračnice svobode in govorom Aleksandra Dussauta.

Poleg vojske, mornarice in letalstva je odredilo spominske slavnosti tudi orožniško poveljstvo.

Vsi govori na spominskih proslavah so izvenili v najostrejšo obdobje slehernega totalitarnega režima in v poudarek želje ter odločnosti po življenju v svobodi in demokraciji.

Na ta način pa je bil podan tudi odgovor, kako mislijo oborožene sile pa tudi vlada glede Peronove vrnitve.

To je najbolje potrdil sam predsednik republike dr. Illia v izjavi nekemu ameriškemu častniku glede govoric o Peronovi vrnitvi, ko je dejal dobesedno: „Bodite prepričani, da osnovnih načel, na katerih počiva bodočnost Argentine, ne sme nihče spravljati v nevarnost, pa naj bo to kdorkoli.“

Na naslednje vprašanje, če bi Perón spravljal v nevarnost stabilnost države, je predsednik Illia dejal: „To mora povedati on. Jaz mislim, da tega ne more.“

sovanjem, po katerem naj bi se izvedle volitve za novo ustavotvorno skupščino.

Toda vojna je preprečila izvedbo tega načrta, ki naj bi dal zdrav in od naroda svobodno izvoljen parlament.

Kot sem dejal, vojna je vse to preprečila. Nastale so nedogledne posledice tudi za našo državo, za tvorce tega sporazuma, kakor tudi za tiste, ki so bili proti njemu. Narod v državi je trpel in konca njegovemu trpljenju in njegovim mukam še danes ne vidimo.“

Silvo Kranjec:

Slovinci na poti v Jugoslavijo

Slovensko ljudstvo je to pomlad na mnogo taborih manifestiralo za Jugoslavijo. Svoj višek so dosegle manifestacije na cvetno nedeljo v Ljubljani, ko so zastopnice slovenskega ženstva izročile dr. Korošču knjigo z več kot 200.000 podpisov za majsko deklaracijo. Medtem se je Seidlova vlada vdala pritisku Nemcev in na Dunaju je zapihal oster protislovenski veter. Parlament je bil odgošen (4. maja) in Seidler je pri tej priliki govoril tudi o jugoslovanskem vprašanju. Dejal je, da ni izključeno, da bi se kdaj ne osnovala jugoslovanska država, seveda samo kot nerazdružljivi del avstro-ogrške monarhije; vendar, če se bo osnovala, ne bo izšla iz mirovnih pogajanj in zlasti ne bo obsegala tisti del avstrijskega državnega ozemlja, ki leži na poti do Jadrana in ki je v tesni zvezi z nemškimi jezikovnim ozemljem. Sklicujoč se na to izjavo, je vlada prepovedala „agitacije, ki so nevarne miru med narodnostmi“ in poostrila nadzorstvo nad časopisjem. Prvi in zadnji jugoslovanski minister v Avstriji dr. Zolger je odstopil, cesar pa je sprejel v avdienci veliko deputacijo Nemcev in nemčurjev iz slovenskih dežel. Vlada se je pripravljala, da brez parlamenta zakonitost zahteva, zlasti uvedbo nemškega državnega jezika; češko so že razdelili v okrožja, v Trstu pa ustanovili nemško pomorsko akademijo.

Odgovor na Seidlov novi kurz je bila še tesnejša zveza Jugoslovancev in Če-

hov, ki se je pokazala zlasti o binokostih v Pragi, ko so slavili 50-letnico Narodnega divadla (gledališča). Ker so tudi Poljaki zahtevali sklicanje parlamenta, se je ta sredi julija sešel. Seidler je še ob otvoritvi govoril, da je v Avstriji mogoče samo nemški kurz, a čez nekaj dni je moral že odstopiti. Novi ministrski predsednik Hussarek se je kazal naproti Jugoslovancem bolj pomirljivega, toda sistem se ni izpremenil, prepoved zborovanj je ostala in cenzura se ni omilila. Pa tudi prepovedana zborovanja so se navadno vršila, čeprav v drugi obliki, kajti oblastni organi si niso upali uporabljati sile. To pojemanje državne avtoritete se je dobro opazilo ob priliki zborovanja slovenskih politikov v Ljubljani 16. in 17. avgusta ter pri odkritju Krekove spominske plošče v St. Janžu 18. avg. 1918. Takrat se je ustanovil v Ljubljani pod predsedstvom dr. Korošca Narodni svet kot vrhovna slovenska politična organizacija, katere prva naloga je bilo delo za zedinjenje Jugoslovancev v samostojno državo. Narodni svet se je že ob ustanovitvi smatral za „dei vseobčega Jugoslovanskega narodnega odbora, ki se bo v kratkem sešel v Zagrebu“.

Zborovanja so se udeležili tudi zastopniki Jugoslovanske socialno-demokratske stranke, ki je formalno vstopila v Narodni svet šele ob prevratu. Ob deklaracijskem gibanju so socialisti stali ob strani, sklicujoč se na svojo tivolsko

13
resolucijo iz leta 1909, ki da je širša od majske deklaracije. Sicer si pa, deloma v skladu z nemško-avstrijskimi sodrugi, niso želeli samostojnih narodnih držav na razvalinah Avstro-ogrške monarhije, ampak močno federacijo podonavskih narodov. To je bilo zlasti Tumovo mnenje, ki je kljub Wilsonu realno gledal na nevarnost talijanskega imperializma, medtem, ko je nacionalist Žerjav že 2. januarja 1918 pisal o „k sreči obsoletni londonski pogodbi“ (4) Proti Tumovim navidez avstrofilmskim nazorom je nastopila „socialistična omladina“ s Prepeluhom na čelu, ki se je v narodnem oziru postavila na stališče majske deklaracije. Ko je potegnil z njo tudi Anton Kristan, je prišlo do preloma s Tumo in slovenski socialisti so ob prevratu sodelovali z obema meščanskima strankama.

Poleti 1918 se je bojna sreča na bojiščih dokončno magnila na stran antante. Zadnji up nemških vojskovedij, velika ofenziva, ki so jo bili 21. marca začeli za zahodnem bojišču, se je izjalovila. Prvi tedni so bili sicer za Francoze in Angleže nesrečni, tako, da so se morali umakniti daleč nazaj; ko so se pa zavezniki opomogli od prvega strahu in uresničili že davno zaželeno enotno vodstvo pod maršalom Fochem, se je nemško prodiranje ustavilo in spremenilo v umik. V avgustu so pričeli zavezniki sami z ofenzivo, pri čemer so se izkazale tačas doše ameriške čete. Vzrajno so potiskali Nemce nazaj in

H. Tuma, o. d. 462; A. Prepeluh, o. d. 119

do konca oktobra so se morali ti umakniti že daleč v Belgijo.

Še slabše se je godilo nemškimi zaveznikom, od katerih je prva omagala Bolgarija. Na solunski fronti se je 15. septembra pričela ofenziva antante, ki je zlasti po zaslugi srbskih čet in jugoslovanskih dobrovoljcev, prisilila Bolgare, da so že čez 10 dni prisilili za premirje. Ob istem času so dosegli Angleži odločilno zmago nad Turki v Palestini in na italijanski fronti se je ofenziva, ki so jo sredi junija začeli Avstrijci kmalu ustavila. Poleti so Angleži in Francozi priznali samostojno češkoslovaško republiko in ko je v začetku septembra storila to tudi Amerika, je bila usoda Avstro-Ogrske zapечатena. Zato je zunanji minister Burian proti volji Nemčije že 14. septembra vabil vse vojskujoče se države k mirovnim razgovorom, toda nasprotniki so vabilo odklonili. Jugoslovanski politiki so pri tej priliki izjavili, da more avstro-ogrška vlada govoriti le v imenu vladajočih Nemcev in Madžarov, ne pa v imenu ostalih narodov monarhije. Jugoslovani sprejmejo načelo splošnega miru na podlagi narodne samoodločbe, tako, da bo vsak narod sam odločil, če hoče ustanoviti samostojno državo ali ostati v državni skupnosti z drugimi. Zato mora biti tudi Jugoslovancem zagotovljeno sodelovanje na bodočem mirovnem kongresu.

Pod vtisom poraznih vesti v Balkanu in iz Palestine ter v strahu pred popolno katastrofo so klonili nazadnje tudi nemški vojskovedje. Skupaj z Avstro-Ogrsko in Turčijo je Nemčija 4. ok-

tobra prosila Wilsona za mirovno posredovanje na podlagi njegovih 14 točk. Naslednja dva dni se je ustanovilo v Zagrebu Narodno veče Slovencev, Hrvatov in Srbov pod predsedstvom dr. Korošca kot politično predstavništvo vseh Jugoslovancev in monarhiji, ki se mu je čez nekaj dni pridružila tudi deslet oportunistična hrvatsko-srbska koalicija. Glede na Wilsona je cesar Karel 16. oktobra napovedal spremembo Avstrije v zvezo narodnih držav, toda samo Avstrije brez Ogrske. Narodno veče mu je 19. oktobra odgovorilo, da zahteva „zedinjenje celega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem ozemlju brez ozira na karkršnekolik pokrajinske ali državne meje v eno enotno, popolnoma suvereno državo“ in da zato odklanja cesarjev manifest. To je bila že jasna revolucionarna izjava, ki je odkrito zahtevala izven avstrijske rešitve jugoslovanskega vprašanja. Že naslednji dan je dospel na Dunaj Wilsonov odgovor, ki pravi, da ne more sprejeti avstro-ogrškega predloga za premirje, kajti tačas, odkar je Wilson proglasil onih 14 točk, je ameriška vlada priznala češko-slovaško državo in priznala tudi, da so težnje Jugoslovancev po svobodi upravičene. Zato ne more predsednik več priznati samo avtonomije teh narodov kot podlaga miru, ampak mora „zahtevati, da bodo oni, ne on, sodili o tem, kakšna akcija od strani avstro-ogrške vlade bo zadovoljila težnje in nazore teh narodov o njihovih pravicah in o njihovi vlogi kot članov v družini narodov.“

Novice iz Slovenije

V Ljubljani so se julija meseca začele letošnje poletne kulturne prireditve. V njihovem okviru so bili tedaj tudi nastopi domačih in inozemskih baletnih ansamblov. V zvezi z njimi je bil tudi dvodnevni simpozij o razvoju baletne umetnosti v Jugoslaviji. Uvodno predavanje o baletu kot družbenem pojavu je imel Pino Mlakar. Ljubljanske kulturne prireditve se bodo zaključile ta mesec z raznimi koncertnimi nastopi.

V Sloveniji so sed. kom. oblastniki pripravili nov zakon o osnovni šoli. Imeli so ga že v razpravi, toda med njo so poslanci vložili nad 30 predlogov s popravki in dopolnili, kar priča, da je bil osnutek novega šolskega zakona zelo nepopoln. Zato so sprejete novega zakona o osnovni šoli odložili ter so osnutek o osnovni šoli odložili ter so ga dali v ponovno javno razpravo.

V Ljubljani so v zadnjem času umrli naslednji slovenski umetniški ustvarjalci: Dne 22. julija znana operna in koncertna pevka ga. Pavla Lovšćetova, dne 29. avgusta pisatelj Juš Kozak in 1. septembra pisatelj Jože Pahor.

Umrli so v Ljubljani: Martin Peter-

SLOVENCIV ARGENTINI

Osebnosti

Družinska sreča. V družini Antona Simončiča in njegove žene g. Elize roj. Sapper se je rodila hčerka Suzi Beatriz. Otroka je krstil duh. svetnik g. Alojzi Košmerlj, za botra sta pa bila ga. Ana Kolarič in Franc Simonič. Srečni družini naše čestitke.

† Pavle Česnik. V nedeljo 13. septembra t. l. so se po dvomesečnem trpljenju iztekli življenjski dnevi primorskemu rojaku Pavlu Česniku. O njegovi priljubljenosti v slovenski koloniji je pričal njegov pogreb dne 14. sept. 1964 na sanmartinski pokopališču, kjer se je od njega poslovil č. g. dr. Stare, ki je rajnega pred smrtjo tudi prevredil in mu podelil zakramente za umirajočce. Za rajnika žalujejo v Argentini njegova žena Ivanka roj. Kruh, hčerki Anita in Kristina, brata Ivan ter Anton z ženo in sestra Vida vdova Sedmak s hčerkami Doro, Olga in Marijo; v domovini pa njegova mati Alojzija roj. Tobičič in sestri Franciška por. Sušter z družino ter Alojzija por. Samsa z družino. Vsem izrekamo iskreno sožalje, rajni pa naj mirno počiva v argentinški zemlji.

SAN JUSTO

† Jernej Marolt

V nedeljo pri slovenski maši ga ni bilo več med nami. ... bil je, prav v sredi med svojim rojaki, ki so molili za pokoj njegove duše, teló pa je mirno počivalo v težki krsti sredi cerkve, kamor so ga prinesli njegovi naj-

bližji prijatelji.

Prejšnjo nedeljo je prišel še sam po sv. Poptnico, saj je v zadnjih dneh življenja močno čutil bližajočo smrt, ki jo je tudi sam napovedal, zato je bil nanjo popolnoma pripravljen.

Ko se je v petek 11. t. m. zvečer okoli osme ure vračal od soseda, mu je postalo slabo, da so mu domači morali pomagati do postelje. Nato se je slekel

ka, biv. kroj. mojster v p., Ivan Andolšek, vlakovodni odpravnik, Vilko Kováč, dijak, Marija Bregar roj. Jamnik, Josipina Faletič roj. Božič, Marija Ločnik roj. Grimšič, Marija Smeraj roj. Hren, vdova po kroj. mojstru, Marija Urbančič roj. Škof, Anton Golob, Marija Starc, upok., Janez Čuk, filmski igralec, Genevafa Pišot roj. Jurca, Vinko Jerman, vojni invalid, Aleksander Jakša, poštni inšpektor v p., Ruža Zajc, Zofija Killer roj. Jenko, Ignacij Gorenc, Ivan Odar, upok. in Alojzij Škrjál, župnijski upravitelj v Babnem polju, Anton Illov, upok. v Brežicah, Ernest Drčar v Smartnem pri Litiji, Jožef Gojkovič, župnik v Murski Soboti, Bojana Buonsissi v Izoli, Alojzij Gorše, pos. iz Hrašta pri Vinici, Pavle Berdik, elektrotehnik v Radečah, Just Godnič, šofer-mehanič v Piranu, Terezija Škulj roj. Babič v Gameljah, Franc Vrančič, geodet v Celju, Dori Šinkovec v Idriji, Janez Koželj, upok. v Stari Loki, Ivanka Mavrinc, vdova po čevljarju v Trbovljah, Ana Blažič v Trbovljah, Franjo Skobl v Stopnem, Franc Hribar, upok. v Bregu in Jože Lakota, žel. upok. v Mariboru.

Sam in vlegel, zbrani družini, ki je stala ob njem pa je rekel: „Živite pošteno, kot sem vas vedno učil!“ Glasno je obudil kesianje in se pogovarjal z nebeško Materi. Med zdravniškim posegom je še rekel: „Zdaj pa bom...“ — umrl je hotel končati, pa, kot, da bi se premislil, v molku zaspal spanje pravičnega. Z molkom zadnje neizgovorjene besede ni hotel povzročiti družini bolečine, ki jo bo zadela ob izgubi njega, očeta in moža.

Pokojni se je naselil v Argentini leta 1948, kamor je prišel iz taborišč v Italiji: Monigo, Servigliano in Senegalia. Umaknil se je tja pred preganjanjem komunistov, ki so mu stregli po življenju zaradi njegovega katoliškega prepričanja. Ko je leta 1945 bežal v Avstrijo, se je takrat umaknil že drugič. Prvič se je zatekel v Ljubljano l. 1943, ker so hlatali za njegovo krvjo današnji mučitelji vse naše domovine, ker se ni hotel pridružiti njihovim hordam, ki so morile zavedne Slovence po naši leni hotel pridružiti komunistom, ki so morili zavedne Slovence po naši lepi Dolenjski.

Doma je bil pokojni Jernej iz Brinovšćice pri Sv. Gregorju, kjer se je rodil 14. avgusta 1910. Za življenjsko družico si je izbral por. Nežo Žužek iz Male Slivice pri Velikih Laščah; v zakonu so se jima rodili trije otroci: Jože Milka in Nežka, ki danes osamljeni tako težko prenašajo izgubo svojega nenadomestljivega očeta.

V Argentini je delal najprej pri Bodelu, nato pa s tremi družabniki ustanovil podjetje lesnega struženja TOTEX, kjer je delal do zadnjega.

Postavil si je lep dom, da bi s svojo družino, ki je prišla za njim pred desetimi leti, užival mirno in spet človeka vredno življenje. Srečen je bil med svojimi, od katerih ga je božja Previdnost nenadoma odtrgala pretekli petek.

Jerneja, tihega in skromnega, ki so ga ljubili vsi, ki so ga poznali, smo pokopali v nedeljo, 13. septembra 1964 na pokopališču Villegas pri San Justu, kamor ga je spremilo izredno veliko prijateljev in znancev.

Pogrebne molitve na domu, v cerkvi in na pokopališču je opravil č. g. dir. Orehar ob asistenci č. g. Mernika.

V domovini zapuščča tri brate in štiri sestre, tu pa ženo in tri otroke. Dragi Jernej! Naj ti bo lahka ta zemlja, vsem tvojim domačim pa iskreno sožalje in veliko tolažbe. br.—

Po volitvah v Čilu

Izvirno poročilo Sv. Sloveniji

Na prvi petek, dne 4. septembra so bile v Čilu predsedniške volitve. Trije kandidati so se potegovali za to mesto: krščanski demokrat Eduardo Frei, odvetnik po poklicu, socialist Salvador Allende, zdravnik, in radikal mason Julio Durán.

Volilna borba je bila dolga in zelo ostra. Čeprav smo imeli tri kandidate, je bila praktično borba med dvema: Frei ali Allende. Zmagal je z absolutno večino Eduardo Frei. V številnih izraženo je bilo razmerje tole: od 2.500.000 volilcev, ki so volili, je dobil Frei en milijon 410.000, Allende 950.000 in Durán 124.000 glasov. V odstotkih izraženo je dobil Frei 55%, Allende 38% in Durán 5%. Ves svet in zlasti Južna Amerika se je zanimala za te volitve. Od vseh koncev sveta smo imeli časnike, ki so poročevalce svetovnih agencij, ki so opazovali potek volitev. Mnogi od njih so pričakovali, da bo prišlo do političnih izgedov in da bodo padale žrtve. Pa te predsedniške volitve so potekle v najlepšem redu in miru.

Kaj nam povedo te volitve? Najprej da čile odklanja marksizem, ker ni zmagal Allende, ki je bil predstavnik tega sistema v svoji politični kombinaciji. Je

preveč blizu Kuba in vsa poročila, ki prihajajo od tam o zatiranju svobode, o verskem preganjanju in o politični diktaturi. To je bil zelo važen moment v volilni propagandi. Ves čile se je bal in se združil okoli Freija, ki je demokrat in protikomunist. Zelo je vplivalo na javno mnenje, da je pobegnil iz Kube njen prvi predsednik Urrutia in zlasti sestra bradatega Castra s Kube Juan Castro. Skoro vse radio postaje so oddajale izjave teh dveh osebnosti o položaju na Kubi; in čilsko ljudstvo je vedelo čisto jasno, da če zmagala Allende se bo isto ponovilo tudi v Čilu. Čeprav je imel Allende strašno propagando z denarjem, ki ga je dobival od zunaj, obljubljal vse mogoče reči, celo čilskega kardinala je šel obiskat in mu zagotavljal, da bo spoštoval Cerkev, je ljudstvo izreklo v ogromni večini svojo obsodbo te struje.

Zanimivo je to, da so za Freija volili delavci. V delavskih okrožjih, ki so bila doslej izključna last rdečih, kot npr. občina San Miguel, La Granja, La Cisterna v predmestju Santiaga, je dobil večino Frei in ne Allende. Za Freija so predvsem glasovale žene, ki tvorijo skoro polovico glasov med volilci. To,

Slovenski tabor v Ramos Mejú

V Slomškovem domu v Ramos Mejú je bil v nedeljo, 13. sept. II. slov. tabor. Udeležba na njem je bila zelo lepa. Posvečen je bil slovenskemu domu. Na to je opozarjala že slovenska kmečka hiša z balkonom, raz katerega so se spuščali nageljni, z dvoriščem ter kozolcem in božjim znamenjem na levi ter čebelnjakom na desni strani. Zamisel za tak dom je dal g. Franci Vresnik, izvedli so jo pa člani Slomškovega doma do vseh podrobnosti. Tako niso pozabili ne na koruzne storže, ne na konjsko opremo in na butare za kurjavo. Pred hišo je bil postavljen tudi oltar, na katerem je bila sv. maša.

Taborna prireditev se je začela ob pol enajstih. Na zborovališče so prišli skavti in skavtinje s svojim lepim praporom in s svojim starostom šefom skavtom g. Marijanom Trtnikom na čelu. Lepo sliko so nudile tudi slovenske narodne noše. Skavti in skavtinje so ob zvokih argent. in slov. narodne himne dvignili na drog argentinsko in slovensko zastavo.

Podpredsednik Slomškovega doma g. Ljubo Berlot je spregovoril tople pozdravne besede. Pozdravil je krajevnega dušnega pastirja g. župnika Janeza Kalana, botro Slomškovega doma go. Kati Potočnikovo in botra g. Hermana Zupana st. Prav tako ostale goste, med katerimi so bili tajnik NO za Slovenijo, predsednik in tajnik društva Zedinjena Slovenija, predstavniki Slovenske hiše, Našega doma v San Justu, Slov. doma v Slovenski vasi v Lanusu, Slov. doma v San Martinu, Carapachayu, Berazateguju, Slovenske pristave v Morunu, zatem zastopniki Slov. akad. starešinstva, slov. semenišča in Rožmanovega zavoda v Adragueju, Slov. pevskega zbora Gallus, Slov. misijonske zveze, Družabne pravde, Slov. planinskega društva, Slov. deklishe organizacije, Svobodne Slovenije, Duh. življenja, Zveze slov. srednješolcev, slovenskih dijakov in Slov. hranilnice v Ramos Mejú.

„V dolinci prijetni je ljubi moj dom“ je bila pesem Andreja Praprotnika, ki so jo občuteni zapeli otroci iz Slomškovega šolskega tečaja pod vodstvom učiteljice gđ. Anice Semrovove. „Čas nam nalaga zvestobo in značajnost“ je pa bila taborna misel, ki jo je povedal predsednik društva Zedinjena Slovenija g. Božidar Fink. Rojaki so jo sprejeli z odobravanjem. Objavljamo jo na uvodnem mestu.

Sv. mašo je imel krajevni dušni pastir g. Janez Kalan. V cerkvenem govoru je razvijal misli nedeljskega evangelija o pravi ljubezni do Boga in do bližnjega tako posameznika, kakor slovenske skupnosti. Med sv. daritvijo je pel slov. pevski zbor iz Ramos Mejú pod vodstvom pevovodje g. Gabriela Čamernika.

Po sv. maši je precej rojakov ostalo kar v Slomškovem domu na kosilu. Med opoldanskimi urami so si tudi ogledovali razstavo izdelkov šole A. M. Slomška. Pripravila sta jo go. Tone Kržišnik in Franci Holosan. Razstavo narodnih noš v miniaturni pa gospa Ljudmila Hribar.

Popoldanski spored II. slov. tabora se je začel ob treh. G. Poznič je najprej pozdravil navzočega direktorja slov. dušnih pastirjev g. Oreharja, ki je bil dopoldne zadržan na drugem mestu, nato je pa izrekel pozdrav slov. taboru predsednik Zedinjene Slovenije g. Božo Fink.

kar so Frei in njegovi zatrjevali, da bo komunizem brezobzirno zatrl vse delavske sindikate, da se bodo polnile ječe in koncentracijska taborišča, da bo vladala še večja revščina v deželi, da ne bo kruha, če zmagala rdeči zmaj, je šlo do srca čilski ženi in so v ogromni večini volile za Freija.

Manj so volili za Freija kmečki delavci. Krivdo za to nosijo veleposestniki, od katerih mnogi izrabljajo svoje delavce, ki živijo na teh veleposestvih. Veleposestniki imajo malo socialnega čuta. Dati čim manj delavcu in čim več spraviti v lasten žep, to je geslo mnogih. In ker so delavci vedeli, da njihov gospodar veleposestnik voli za Freija, so oni volili za Allendeja. Tako je v nekaterih podeželskih občinah Allende odnesel večino, v drugih pa sta oba dohla skoro enako glasov. Frei in Allende sta tem delavcem obljubila agrarno reformo, da se bo določilo po zakonu, koliko zemlje more imeti največ posameznik, a so ti reveži bolj verjeli Allendeju kakor Freiju. V prejšnjih časih, ko kmet ni znal brati in ni bilo še elektrike, so bili ti delavci povečini nepismeni. Tudi volilna tajnost ni bila zagotovljena. Toda časi se spreminjajo in ti ljudje se zavedajo svojih pravic, ki jih zastoj iščejo pri mnogih gospodarjih veleposestnikih, zato so volili za Allendeja.

Sledil je nastop pevskega zbora Gallus, ki je pod vodstvom dirigenta g. dr. Julija Savellija zapel pesmi Foersterjevo Ljubezen do domovine, Aljažovo Kmetjski hiši in P. A. Hribarja Hišica očetova. Za lepo odpete pesmi je občinstvo nagradilo pevce in pevke s toplim odobravanjem.

„Za slovenski dom“ je bila jedrnata beseda, ki jo je v slavnostnem govoru poudarjal predsednik Slomškovega doma g. Janez Brula

V njem je med drugim poudarjal naslednje tehtne misli: „Danes velja naša misel domu slovenskemu, ki je naša sveta slovenska zemlja. Zemlja izredne lepote in velikih junaštev, zemlja prepojena z znojem in krvjo. Dom nam je odprta knjiga, ki nam govori o njegovi veličini, njegovi zgodovini, duhovnih vrednotah, zanimivostih in lepoti. Dom nam pomeni vse naše narodno bogastvo, njegove običaje, njegovo književnost in vse, ki so utirali pot njegovi veličini. Dom je naša beseda, je naša pesem, naš jok in vriskanje. Dom je naše srce.“

V nadaljnjih izvajanjih omenja da dom na tem prostoru „zastopa in nadomestuje domovino z ustvarjanjem domačega okolja in ohranjanjem naših izročil“, nato pa nadaljeval:

„Slomškov dom si je v tej kratki dobi iskreno prizadeval izvrševati to prvenstveno nalogo slovenskih domov v tujini. Skušal je postati duhovno slovensko ognjišče, kjer bi prešinjeni z veseljem in domačnostjo našli tudi priložnost za osebni napredek in kulturno rast. Trudil se je, da bi se počutili, kot smo se počutili doma. Vse delo ni bilo brez žrtev. Pri vseh naporih nas je bodrila misel: nismo osamljeni. Kajti naša delo so mnogi rojaki spremljali z veliko ljubeznijo. Saj resnična ljubezen do domovine ne obstoji samo v obujanju spominov na dom, temveč v dejavni ljubezni do ustanov, ki so središča narodnega dela. Poguma nam je vlivala dejanska pomoč vseh, ki se zavedajo ogromne vrednosti vsakega slovenskega ognjišča v velikem svetu. Saj ne gre za nekaj sto metrov zemlje ali nekaj zidov, gre za slovenski duh, gre za slovensko življenje, ki raste v njem in iz njega. Ni vseeno ali kaj raste, niti ne kako raste... Veliko težje kot graditi dom, je skrbeti zanj, da bo služil res namenu zaradi katerega je bil ustanovljen. Samo živa, cvetoča veja na narodnem telesu, katero hranijo sokovi neizčrpne vere in upanja v zmago dobrega more roditi zdrave sokove.“

V naslednjih izvajanjih je navajal, da je slovenski dom „nujno povezan z usodo slovenskega naroda“. Zato se toplo zahvaljuje vsem, ki so se in se še trudijo zanj. Izreka zahvalo kulturnim delavcem in vsem rojakov, ki so z malimi prispevki omogočili plačilo zemljišča in zasilne stavbe in se redno udeležujejo vseh prireditev. Tiste pa, ki so še vedno ob strani, poziva in prosi, naj se pridružijo z nasveti, delom in gmotno pomočjo, da bo „Slomškov dom postal res dom veselja in prijetne zasedanosti v vsem, kar je pristno naše.“

Dalje je opozarjal na nujnost, da se „vzporedno z ohranjanjem tradicij in domačih izročil ne smemo odtegovati nalogam, katere terja naša prisotnost v velikem svetu. Čim širša bo razgledanost, čimbolj se bomo uveljavili v

Frei je govoril o važnih reformah, ki jih bo izvedel, ko pride na oblast, seveda na miren in zakonit način. Allende je govoril ljudem o revoluciji, beseda, ki vzbuja vedno strah med ljudmi, ker ob revolucijah teče kri, položaj pa se ne izboljša, temveč je še slabši. Seveda bo imel Frei težave pri izvedbi svojega programa, vsaj prve mesece, dokler ne bomo imeli v aprilu poslanskih in senatorskih volitev. Frei ima izdelan svoj program do zadnje potankosti. Izvesti hoče agrarno reformo, to se pravi določiti maksimum, koliko zemlje more imeti posameznik. Namerava na ta način dati 100.000 družinam vsaj košček zemlje. Velika naloga ga čaka, kako bo dal stalno vrednost čilskemu denarju, da ne bodo vsak dan rasle cene, plače uradnikov in delavcev pa ostajale iste. Treba je rešiti stanovanjski problem. Veliko je pomanjkanje šol in ljudi je zlasti na deželi so nepismeni, ker je šola predaleč. Dvigniti bo moral industrijo, ker je znano da so domači izdelki dragi in slabe kakovosti. Veliko pričakuje Frei od Severne Amerike, da bo dobil posojilo v dolarjih in tako lahko izvedel vsaj del svojega programa.

Vsi mi pa smo se oddahnil, ko je zmagal Frei, da se tako ohrani v deželi svoboda in demokracija še naprej.

Vsak teden ena

MATERI

France Balantič

Žalostinko to naj tebi pojem, mati moja, vseh noči predica, ko brni kolovrat budnih časov.

Naj s to haljo tvoj spomin odenem, vidim te kot v mesečini brezo. revne ti srebrni ljubezen kite.

Vidim te pred križem v kotu stati, grčave dlani poklanjaš Bogu kakor meni nekda kruha krajec.

Od neurij so oči umite, jasno: menda te oplazil nébes z robom je, ko so prešle nevihte.

Upanje v žil štreni tiplje žilo, žilo, ki — spoznal sem — k meni pelje, kot nekda jo hraniš s svojim brašnom

Prehudo je, mati, naj ogrnem tvoj spomin s te žalne pesmi plačem, oj, ne vabi me, nikar me, mati!

svetu, tem več bomo lahko pomenili zatiranemu in teptanemu narodu doma.“

V zaključnih odstavkih svojega govora je pozival matere in žene, slovenske može in očete, slovensko mladino, naj se oklepajo vedno bolj skupnega doma, nato pa ga je zaključil s prošnjo in pozivom: „Naj v nas vseh dozori sklep in odločna volja: Trdno se hočemo povezati s slovensko usodo. Zanj smo soodgovorni. Združeni z vsemi zdravimi slovenskimi ustanovami se bomo borili za naš ljubi dragi dom. Naj bo naš slovenski tabor korak k tej odločitvi, kajti dom je naše srce, iz njega korenine kipe, vsi viri naših upov in želja!“

Navdušeno pritrjevanje je pričalo, da so govornikove misli in besede našle pravo mesto v srcih vseh navzočih.

Naslednja točka je bil prikaz življenja od zore do noči na slovenski domačiji. Besedilo zanj je napisal pisatelj dr. Jože Krivec, ki je tudi tokrat kazal, kako pri srcu mu leže te stvari in s kako ljubeznijo se jih loteva ter obdeluje. Zato so pa tudi tako pristni in močni vsi njegov opisi slovenske domačnosti, slovenskega življenja, slovenskih domov in ljudi, ki bivajo v njih. So izliv, izraz čustva in razpoloženja po domovini v tujini mročega slovenskega zvestega in ljubečega srca.

Prizora s petelinom in gosokom je naštudirala gđ. Anica Šemrov, kakor tudi pevsko spremljavo otrok; prizor Čuk se je oženil pa ga. Ema Kessler-Blejševa, ki je tudi režirala odrski prikaz življenja na slovenski domačiji. V pomoč ji je bil g. Franci Holosan, ki je bil tudi recitator. Vsi nastopajoči člani Slomškovega doma so svoje vloge podali s pravim življenjem v slovensko slovensko kmečko življenje in okolje, v delo v slovenskem kmečkem domu od zore do mraka, pa naj bodo to otroci, gospodar, gospodinja, stari oče ali ljudje, ki se čez dan oglašajo po slovenskih domovih v podeželju: potniki in Ribničana s suho robo, fantje in dekleta. Vse je bilo podano tako, da je kar vonjala slovenska domačnost. Omenjamo samo trenje lana in predico ob kolovratu. Dnevno delo v hiši je zaključila skupna molitev vseh članov družine. Ko pa je padla noč na slovensko domačijo, je bila prikazana idilika fantovskega vasovanja.

Po dramskem nastopu „en dan na slovenski domačiji“, za katerega so bili vsi tako prirediteljem, kakor avtorju in vsem nastopajočim res zelo hvaležni, so imeli nekaj nastopov še skavti, nato je pa bila družabna prireditev, na kateri je sodeloval orkester Triglav Jazz. V večernih urah so tudi predvajali skiopitične barvne slike s slovenskega dne na pristavi in proslavi 15-letnice kult. delovanja Slovencev v Ramos Mejú.

V večernih urah so se rojaki razhajali zadovoljni, da so v slovenski družbi preživeli tako lep dan. Zato pa imajo zaslužno pohvalo člani Slomškovega doma, ki so žrtvovali veliko ur in tudi noči, da je bil tabor res skrbno pripravljen in postrežba tako številnih udeležencev odlična, za kar so jim bili vsi udeleženci nedeljske slavnostne prireditve iz srca tudi hvaležni.

Vestnik SFZ

Po pomoru prejšnjega tedna se bodo to soboto nadaljevale igre v čahu in ping-pongu. V Lanusu igrajo lokalni s San Justom v obeh panogah; moronska ekipa ping-ponga pa se pomeri z ramoškimi.

V nedeljo, 20., ob 11 pa se odigra prva igra v nogometu. V Lanusu se bosta pomerila domače moštvo in San Martin.

Lahkoatletski turnir. V okviru III. mlad. športnih dni bo SFZ organizirala lahkoatletski turnir dne 12. oktobra. Vsi, ki bodo sodelovali, naj že sedaj pričnejo s treniranjem. Podrobni podatki o turnirju v prihodnjih številkah.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Upravni svet društva „Zedinjena Slovenija“ razpisuje plačano mesto pisarniškega uslužbenca ali uslužbenke za polredno delo v društveni pisarni. Potrebno je znanje strojepisja in poznanje splošnih pisarniških poslov. Pogoji in podrobnosti v uradnih urah v društveni pisarni ali pri članih izvršnega odbora. Nastop službe najkasneje 1. decembra t. l.

OBVESTILA

Proslava šolskih otrok na čast škofu Slomšku bo v nedeljo, 20. septembra ob 16 v Slovenski hiši, s sveto mašo, skupnim obhajilom in igro Blaže in Nežica.

Deveti kulturni večer Slovenske kulturne akcije bo v soboto dne 19. septembra ob 19 v dvorani Bullrich, Sarandí 41. Predaval bo č. g. direktor Anton Orehar: Verska svoboda na cerkvenem koncilu. Na razpolago bodo tudi publikacije SKA in pa knjiga Ruda Jurčeca: „Skozi luči in sence“ I. del.

Priprave za II. grafično razstavo dne 26. t. m. so v polnem teku. Pravočasno bo izšel popoln katalog o njej.

VI. prosvetni večer v Slomškovem domu bo v soboto, 26. septembra ob 20. Predaval bo g. dr. Minko Gogala o svetovni framasonski organizaciji.

„Odraščajoča mladina in njeni versko-moralni problemi“ je naslov predavanja, ki ga bo imel g. dr. Branko Rozman v petek, 25. septembra, ob 19.30 v Slovenski hiši za voditeljice naraščajočih in voditeljice naraščajočnikov. Vabimo tudi starše in vzgojitelje. Začetek bo točen. Po predavanju bo še kratek posvet voditeljev naraščajočih.

Za desetletni jubilej Slovenske kulturne akcije pripravljata Glasbeni in Gledališki odsek III. umetniški večer z naslovom „Pesem, beseda in igra“, v soboto, 3. oktobra, ob 8 na odru Slovenske hiše. Večer obsega dva dela: Vokalni koncert kvarteta Finkovih, pa gledališki del „Srečanje s poeti“, izvirna gledališka interpretacija poezij petih najvidnejših zdomskih poetov.

V koncertnem delu bodo predstavljeni Emil Adamič, Franc Gerbič, Anton Lajovic, Lucijan Marija Škerjanc in Alojzij Geržinič; v gledališkem delu pa Branko Rozman, France Papež, Vladimir Kos, Rafko Vodeb in Karel Vladimir Truhlar. Nekateri Geržiničeve glasbene stvaritve bodo tokrat doživele svoj krst; predstavitev naših poetov v Jeločnikovi zamisli in režiji pa je izvirna novost. V gledališkem delu bodo nastopili: Nataša Zajc Smersujeva, Majda Uršič Volovškova, Marjeta Smersu, Frido Beznik in Nikolaj Jeločnik. Izvirno sceno je za ta večer ustvaril arhitekt Marijan Eiletz.

Vsem članom in sodelavcem, ki so s svojim požrtvovalnim delom omogočili lep uspeh slovenskega tabora v Slomškovem domu, se prisrčno zahvaljujemo. Bog povrne vsem dobrotnikom, darovalcem peciva in dobrotk! Prav tako gre zahvala vsem rojakom, ki so s svojim obiskom podprli prosvetno delo Slomškovega doma. Upravni odbor.

Družabna pravda sporoča, da so na razpolago naslednje službe: za kovinostrujarja, za pletilko (tejido de punto) in za služkinjo v župnišču v centru mesta (prihaja v poštev starejša oseba). Informacije daje g. šest, tel. 21-3239.

Slomškov dom obvešča člane in prijatelje, da pripravlja za nedeljo, 20. t. m., izlet in obisk slovenskega naselja v Lanusu. Isti dan bo lanuška mladina nastopila z lepim programom na svojem mladinskem dnevu.

Prihodnja številka Glasla SKA bo slavnostna ob priliki jubileja desetletnega obstoja SKA in bo obsegala 16 strani. Izšla bo pred začetkom razstave slovenske grafike, uvoda v jubilejne prireditve.

Glavni dobitki na letošnji sanmar-

tinski tomboli bo celotna moderna oprava za spalnico in jedilnico iz peteribi lesa, delo slovenskih mizarjev, vredno nad 60.000 pesov. Drugi, nič manj vredni dobitki, bo najnovejši televizijski aparat. Tudi mnogi ostali dobitki spadajo k lepi in sodobni opremitvi stanovanja.

Na tretji veliki sanmartinski

TOMBOLI

ki bo v nedeljo, 4. oktobra popoldne ob 15 bodo na razpolago naslednji glavni dobitki (tombole):

kompletna oprava za spalnico in jedilnico
(en dobitek vreden 60.000 pesov)

televizijski aparat
radijski aparat
zavese (iz nylona)

za vse stanovanjske prostore
vrtna garnitura
fotoaparati

kompletni servis za jedilnico
(pribor, steklenina in porcelan)

kolo

blago za obleko

kuhinska baterija

in še več vrednih tombol
ter mnogo činkvinov

Sodeluje orgester

Moulin Rouge

SLOVENSKI DOM CARAPACHAY
vabi na svoj pomladanski

PIKNIK

pomladanski semenj s „štanti“
srečolov igra z avtomobili
loterija igra z žogicami
licitacija metanje žog

TEKMOVANJE V STRELJANJU

TEKMOVANJE V BALINANJU

SALJIVA POSTA

— Otroci pridite po lepe dobitke!

— Mladina, preživi praznik pomladi v našem prenovljenem domu!

— Matere in žene, očetje in možje, prihitite v veselo družbo na dobro kapljico in sto drugih dobrot.

Pridite, bo prijazno in domače

Nedelja, 27. septembra — ves dan

Sodeluje TRIGLAV JAZZ

IŠČEM NEVESTO!

Imam hišo z vrtom. Spalnico in jedilnico bom pa zadel na tomboli Slovenskega doma v San Martinu, ki bo v nedeljo, 4. oktobra. Kandidatije naj na ta dan obiščejo dom (Córdoba 129, San Martín).

V petek, 11. t. m., ob osmih zvečer je odšel nenadoma k nebeskemu Očetu po zaslužen plačilo naš mož, oče, brat in svak, gospod

Jernej Marolt

Za pomoč in tolažbo v težkih trenutkih se iskreno zahvaljujemo č. g. dr. Al. Starcu, ki je prvi prihitel k njegovemu smrtni postelji, č. g. kaplanu iz San Justa, enako č. g. Merniku in za asistenco pri pogrebu; za vodstvo pogreba in poslovljene besede pri odprtem grobu č. g. direktorju A. Oreharju, za pozornost v cerkvi č. g. msgr. Marconu.

Posebno zahvalo smo dolžni pokojnikovemu družabniku g. Matkotu Indiharju, ki je preskrbel, da je bil mrtvaški oder in pogreb tako lepo pripravljen, prav tako tudi družabniku Francu Skulju. Za molitve ob krsti, besede tolažbe in drugo pomoč ge. Brasovi ter družinam: Škrli, Polzelnik, Lovšin in g. Kosančiču. Prav tako sem hvaležna številnim rojakom, ki so pokojnika kropili, ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti ter vsem darovalcem lepih vencev in številnih šopkov. Zahvalo izrekamo tudi Zedinjeni Sloveniji za izplačano posmrtnino.

Sv. maša zadušnica bo v nedeljo, 27. t. m. ob pol 10 v kapeli na Ramón Falconu.

V imenu žalujočih Marolt Neža, žena; Jože, Milka in Nežka, otroci; svak Žužek z družino in ostalo sorodstvo.

San Justo-Buenos Aires, Brinovšiča pri Sv. Gregoriju, 11. 9. 1964.

Slovenski izseljenski javnosti sporočamo žalostno novico, da je dne 11. septembra 1964 nenadoma umrl gospod

Jernej Marolt

K zadnjemu počitku smo ga položili v nedeljo, dne 13. septembra 1964 dopoldne na novem pokopališču Villegas v San Justu. Zvestega člana in sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu. Maša zadušnica za pokoj njegove duše bo 22. septembra 1964 ob 9 v Slovenski kapeli, Ramón Falcón 4158, Bs. As.

Zedinjena Slovenija

NAŠI MLADINI

KRATKE NOGE...

Jožica se je vrnila iz šole. Ni bila razigrana kakor navadno in zato se je mami zdelo, da v šoli nekaj ni bilo v redu. Pa je začela:

„No, kako je bilo v šoli?“

„Se kar,“ je bila Jožica kratka.

„Si bila kaj vprašana?“

Deklece se nekaj obotavlja, potem pa pove: „Bila.“

„Pa si znala?“

Zadržega je sedaj hujša. Jožica menca in mendra, končno pa le spravi iz sebe: „Se kar.“ (Jožica ve, da je to laž, a resnice si ne upa povedati.) Mama stavi še nekaj vprašanj in tedaj takoj spozna, da je Jožica lagala. Trdo jo je prijela!

„Jožica, ne laži! Laž je greh, ki hudo žali Boga. Vedi, da ima laž kratke noge, se pravi: laž pride kmalu na dan. In še: lažejo samo bojazljivci, strahopetci. Sveto pismo pa pravi: Lažnjive ustnice so Gospodu gnusoba!“

Otrok moj dragi: nikdar, nikjer in nikoli ne laži!“

Mirko Kunčič:

BELA CESTA

Kam se vije bela cesta?
V daljna morja, v širni svet.
Tam so bučna velemesta,
src nemirnih živ magnet.

Mnogo jih je že zvalila
kakor vešča iz noči,
kri in dušo jim izpila.
Zemlja kliče — in jih ni.

Tam v Ameriki, v Argentini,
Tam v Avstraliji — povsod
so vrtinci, so tokovi.
Tone, gine v njih naš rod.

Grob za grobom se odpira,
bela cesta se smehljá.
Ve: za nas so izgubljeni
kakor kamen sred morja.

Kam se vije bela cesta?
V daljna morja, v širni svet.
Včasih iz tujine vrne
starček se — domov umret.

Slabo spričevalo

Šel sem oni dan mimo nekega kraja, kjer se zbirajo naši otroci k slovenskim tečajem. Bila jih je lepa gruča in bili so — zelo „živahni“. Recimo: preveč „živahni“. Posebno Ciril: skakal je kakor kozliček, se zaletaval v sošolce in sošolke ter kričal in vpil, da je šlo kar skozi ušesa.

Staršem, ki so privedli mlajše otroke k pouku, je bilo neprijetno: le kaj si mislijo ljudje, ki hodijo tod mimo, o naših otrocih?

Pa se oglasi neka mamica: „Eh, tako se obnaša, kot ga učijo doma!“

Opomba me je neprijetno dirnila. „Saj ni res to!“ sem si mislil. Rekel pa nisem nič. Pač pa sem stopil k Cirilu in ga povabil s seboj. Šla sva nekaj korakov proč od gruče otrok in mu dejal:

„Ciril! Le kako se obnašaš! Sramoto delaš sebi, še bolj pa svojim staršem! Te ni nič sram?“

„Jaz? Zakaj? Kako?“ se je začudil. „No, glej ga! Vsi, ki te opazujejo, pravijo, da si pravi divjak — kar bi tudi jaz rekel. In še pravijo, da te doma tako učijo.“

„Ne, ni res!“ je hitel dopovedovati Ciril. „Doma me nič takega ne učijo! Doma sem čisto priden!“

„In misliš, da tukaj ne smeš biti? Še toliko bolj! Veš, tvoje obnašanje tu je slabo spričevalo za tebe, pa tudi za tvoje starše. Vsakdo bo pač sodil: no, takšen je, kakor ga učijo doma!“

PEVSKI ZBOR SLOVENSKE VASI

priređi v nedeljo,
27. septembra ob 17

KONCERT

slovenskih narodnih in umetnih
pesmi
Vabljeni!

PORAVNAJTE NAROČNINO!

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Cascante

Escribano Público

Pta. baja, ofic. 2.

Cangallo 1642

T. E. 35-8827

Buenos Aires

HOTEL TIROL

(bivši hotel „Primavera“)
vam nudi lepe sobe s kopalnico,
centralno kurjavo, garaža

MAKS in ZORA RANČNIK

MAR DEL PLATA

Mitre 2024

T. E. 2-8425

Hotel je odprt vse leto

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare

Redactor: José Kroselj

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

ARGENTINO
CORREO
Central B

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N 3334

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 817.086

Naročnina Svobodne Slovenije za leto
1964: za Argentino \$ 800,—; za Severno
Ameriko in Kanado 7 dolarjev, za
pošiljanje z letalsko pošto 12 dolarjev.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados
Unidos 425, Bs. Aires. T.E. 33-7213

Tečaj valut v menjalnicah v Bs. Aire-
su v torek, 15. sept. Prodajna cena:
1 USA dolar ..... m\$ 145,50
1 angleški funt ..... „ 404,—
100 italijanskih lir ..... „ 23,95
100 avstr. šilingov .... „ 563,30
100 nemških mark .... „ 3. 650,—

Recreo „Europa“ de Rovtar y Rovtar
Hnos., Río Carapachay, Tigre, T. E.:
749-0589, na razpolago tudi Slovincem.

Dne 11. septembra 1964 je odšel v večnost naš zvesti član, gospod

Jernej Marolt

Naj mu bo Bog pravičen sodnik in plačnik, svojcem pa tolažnik!

V molitev ga priporoča

odbor Našega doma v San Justu

V neizmerni žalosti sporočamo vsem znancem in prijateljem,
da je dne 13. septembra t. l. po dvomesečnem trpljenju in okrepčan
s tolažili sv. vere v 41. letu starosti umrl v bolnišnici naš dobi mož,
oče, sin, brat in svak, gospod

Pavle Česnik

doma iz Drskovc na Primorskem.

K zadnjemu počitku smo ga položili v ponedeljek, dne 14. sep-
tembra 1964 na pokopališču v San Martinu.

Ob bridki izgubi našega ljubelega rajnika se iz srca zahvaljujemo
č. g. dr. Al. Starcu za številne obiske, za podelitev sv. zakramentov
našemu Pavletu, za vodstvo pogreba in iskrene tolažilne besede ob
odprtem grobu. Toplo zahvalo dalje izrekamo vsem, ki so pok.
Pavleta obiskovali med njegovo boleznijo in ga prihajali kropiti in
ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji zemeljski poti.
Zlasti smatramo za dolžnost, da se še posebej zahvalimo družinam
Šabec-Zorec, Boh, Žele, Fatur in Tomšič in g. Franku Šimer za vse,
kar so nam storili v teh bridkih dneh. Zahvalo dalje izrekamo Slo-
venskemu domu v San Martinu in vsem ostalim za lepe vence in cvetje.
Dragega pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.

Zalujoči ostali

V Argentini: Ivanka roj. Kruh, žena; Anita in Kristina,
hčerki; Ivan, Anton z ženo, brata; sestra Vida, vdova
Sedmak s hčerkami Doro, Olgo in Marijo.

V domovini pa: Alojzija roj. Fabčić, mati; sestri Franči-
ška por. Šušter z družino, in Alojzija por. Samsa
z družino

Buenos Aires — Villa Libertad, San Isidro, Avellaneda, Drskovc,
Šembije, Zidani most

Ančka in sončna roža

Konec

Zato pa: glej in skrb, da se po-
boljšaš! Slovenski otrok se ne sme ni-
kjer in nikdar obnašati kakor kakšen
divjak!“

Ančka in sončna roža

Konec

Položil je svoje bele, tople roke na-
njo... dahnil na njen zlati cvet tih pol-
ljub... potem pa je šel dalje in pobožal
vsako rožo, vsak list, vsako travico...

V sladki omami je Ančka spet za-
prla oči in zaspala.

Tačas je pogledalo sonce izza gri-
čka. S svetlim žarkom je poščegetalo
punčko v oči — in Ančka se je na mah
spet zbudila. Zavzeta se je ozrla okoli
sebe in videla: ležala je poleg sončne
rože v mehki travi in bila je spet
otrok.

Planila je pokoncu in se je smejala
in plakala od radosti.

Kakor mlada srna je stekla po vrtni
stezi. Pesek pod nogami je odletaval na
vse strani — spečim rožam v obraz.
Presenečeno so rože dvigale glave in
niso mogle razumeti, kaj naj vse to
pomeni v tej zgodnji uri. Celo drevesa
ob živih meji so se dramila iz težkih sanj
in se čudila, čudila...

Bim, bum, bum! so udarile drobne
pesti ob duri čuvajnice.

Trudni, drsajoči koraki so se ogle-
sili v veži. V ključavnici je zaškrtal
ključ, duri so se odprle in — — —

„Mama! Mamica!“

„Ančka!“

— — — dvoje ljubečih src si je pla-
nilo v objem.

Opoldne se je oče vrnil domov. Ka-
kor da so se pred njim odprla vrata v
raj, je zažarel njegov obraz, ko je za-
gledal svojo drobno, kodrolaso punčko
— živo in zdravo pred seboj.

Poslej si Ančka nikoli več ni za-
želela — postati roža. Lepe so rože, a
lepšega pač na svetu ni, kakor biti ta-
kale majhna drobna deklica in imeti
najdragocenejšo, kar zmore svet: skrb-
nega očeta in dobro mamo.

PISAN DROBIŽ

Besedna uganka

Deklici glava sem, rodu sem repek,
dedu opora sem dvojná.
Del sem rodbine in del domovine.
V državo sem vsako pristojna.
Oče ne mara me, mati zavrača,
ogiba se mene še vojna.

Zlogovnica

BREZ, —TU, ME—, —DU, NI, PO—
Izbiraj zloge po gotovem redu in do-
bil boš lep slovenski pregovor!

Rešene uganke iz 13. številke

Besedna uganka: SOD, SOL, SOM,
SOK. — Dopolnjevalnica: Brod, rosa,
enota, zbor, Jud, esenca. Dodane črke
dajo: Brezje. — Beri prav! Beri vsako
besedo nazaj, pa začni na koncu vrstic.
Tako dobiš: Skrbi zase, ljubi brata, dvi-
gni ga, odpri mu vrata, a sodnik naj
bo — srce!